

Katri Penttinen

8.4.2010

Ympäristöministeriö

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

YM036:00/2007

**LAUSUNTO EHDOTUKSESTA UUDEKSI JÄTELAIKSI JA MUUTOSEHDOTUKSISTA
YMPÄRISTÖNSUOJELULAKIIN**

Ympäristöministeriö on pyytänyt Ympäristöyritysten Liiton (YYL) lausuntoa otsikossa mainituista ehdotuksista. YYL esittää lausuntonaan seuraavaa:

Jätelain kokonaisuudistus on tarpeellinen ja se tulisi toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti. Koska nykyinen jätelaki ei vastaa enää olemassa olevaa toimintaympäristöä eikä anna riittäviä tavoitteita ja ohjauskeinoja tulevaisuudessa tarvittavaan jätehuollon kehittämisen, tulisi jätelain kokonaisuudistus ja siihen liittyvät asetusten muutokset saada voimaan mahdollisimman nopeasti lain vahvistamisen jälkeen.

Luonnonvarojen niukkeneminen ja raaka-aineiden kallistuminen edellyttävät tehokasta materiaalivirtojen hallintaa sekä koko yhteiskunnassa että yritystasolla. Raaka-aineita säästävien prosessien kehittämisen lisäksi vaaditaan aiempaa merkittävästi tehokkaampaa kierrätystä ja jätteiden hyötykäyttöä. Nämä EU:kin on asettanut tavoitteeksi teema-kohtaisessa strategiassaan "Kohti kierrätysyhteiskuntaa". EU:n jätedirektiivissä on jäsenvaltioita sitovia prosenttitalavoitteita jätteiden uudelleenkäytölle ja kierrätykselle.

Jätelailla tulee saavuttaa EU:n asettamat tavoitteet ympäristövaikutusten ja terveyshaittojen vähentämiseksi. Samalla tulee kuitenkin tunnistaa, että jätelailla ja etenkin niillä lain pykälillä, joissa säädetään jätehuollon vastuista ja annetaan alan toimijoita rajoittavia säännöksiä, on erityisen merkittävä vaikutus kierrätysteollisuuden kehittämiseksi. Kansallisista linjauksista merkittävin on Sitran johdolla valmisteltu kansallinen toiminta-ohjelma Cleantech Finland. Sen tavoitteena on nostaa cleantech suomalaisen teollisuuden uudeksi tukijalaksi siten, että alan vuotuinen kasvu on 15 %. Tavoitteeseen pääsemisen perusedellytys on, että maassamme on hyvä kasvualusta ympäristöliiketoiminnalle. Ohjelman painopistealueita ovat mm. materiaalien kierrätys ja raaka-aineita säästävät prosessit.

Jätehuoltoa voidaan toteuttaa hyvin erilaisilla prosesseilla ja teknologioilla. Jätelain tulee siis toimia näiden alueiden liiketoimintaa edistävänä ohjauskeinona. Merkittävienkään pitkän aikavälin investointien syntyminen ei edellytä sitä, että yhdelle julkiselle toimijalle annetaan yksinoikeus tiettyihin jätevirtoihin. Päinvastoin tällainen menettely estää uusien teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton. Jätelaki ei työryhmän esittämässä muodossa valitettavasti YYL:n mielestä takaa riittäviä edellytyksiä EU:n jätedirektiivin kierrätys- ja uudelleenkäyttötavoitteiden saavuttamiseksi eikä edistä riittävästi siirtymistä kohti kierrätysyhteiskuntaa ja ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Katri Penttinen

8.4.2010

Tässä lausunnossa YYL toteaa jo eriävässä mielipiteessään esittämänsä asiat ja esittää lisäksi muita täsmennyksiä, joihin toivomme muutosta lopullisessa laissa ja sen perusteluteksteissä.

Jätelain tulee toteuttaa jätedirektiivin tavoitteet

EU:n jätedirektiivi edellyttää, että jätehierarkiaa sovelletaan ensisijaisuusjärjestyksenä jätteen syntymisen ehkäisemisessä ja jätehuoltoa koskevassa lainsäädännössä ja politiikassa. Direktiivi vaatii, että jäsenvaltiot toteuttavat ensisijaisuusjärjestystä ja valitsevat sellaisia vaihtoehtoja, joilla päästään ympäristön kannalta parhaaseen mahdolliseen kokonaistulokseen. Direktiivin mukaan poikkeaminen voidaan sallia vain tiettyjen jätevirtojen osalta.

Direktiivissä on laintasoisia %-vaatimuksia jätteiden uudelleenkäytölle ja hyödyntämiselle. Näitä tulee tukea direktiivin edellyttämällä erilliskeräysjärjestelmillä.

Jätelaissa säädetään ensisijaisuusjärjestyksestä direktiivin mukaisesti, mutta järjestyksestä poikkeamismahdollisuutta ei ole rajattu tiettyihin jätevirtoihin, kuten direktiivi edellyttää. Yhdyskuntajätteen ja rakennus- ja purkujätteen kierrätystavoitteita ei ole laissa lainkaan, vaan ne on tarkoitus säätää muutoin. Erilliskeräystä koskevat vaatimukset on kirjoitettu lakiin kovin löysästi eikä perusteluistakaan löydy riittävää sitovuutta. Biojätettä ei ole määritelty laissa lainkaan, vaikka jätedirektiivissä on artikla, joka antaa jäsenmaille velvoitteita biojätteiden osalta.

Jotta jätelailla voidaan edistää EU:n ja Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteita siirtyä kierrätysyhteiskuntaan ja hidastaa ilmastonmuutosta, jätelaissa tulisi mielestämme olla määritelty esitettyä sitovammin ensisijaisuusjärjestyksen toteutumiseen vaikuttavat keinot %-tavoitteineen. Ympäristövaikutusten lisäksi näin voidaan edistää myös vihreiden työpaikkojen syntymistä. Kierrätyksen lisääminen luo työpaikkoja: EU:n komission tiedon mukaan 10 000 jätetonnin kierrätys edellyttää jopa 250 työpaikkaa, saman jätemäärän poltto vain 20–40 työpaikkaa ja kaatopaikalle sijoittaminen noin 10 työpaikkaa (lähde EU:n komission tiedonanto jätestrategiasta).

Jätelailla ei saa antaa kunnalle yksinoikeuksia perusteettomasti vastoin EU-säädöksiä

YYL:n mielestä

1. kunnan vastuulle yksinoikeudella kuuluvat jätteet tulee määrittää enintään EU:n omavaraisuusperiaatteen mukaisesti. Jätedirektiivin 16 artiklan omavaraisuusperiaatteen mukaan "jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden kanssa silloin, kun tämä on tarpeen tai suositeltavaa, perustaakseen yhtenäisen ja riittävän jätteiden loppukäsittelylaitosten sekä yksittäisistä kotitalouksista kerätyn ja muilta tuottajilta samaan kuljetukseen kerätyn sekalaisen yhdyskuntajätteen hyödyntämistä suorittavien laitosten verkoston." Kyse on siis sekalaisesta jätteestä. Erilliskerätyt hyödynnettävät jätteet eivät kuulu omavaraisuusperiaatteen piiriin, eikä niihin tule antaa yksinoikeuksia.

Työryhmän esityksen mukaan kotitaloudet ja julkiset toimijat, kuten sairaalat, seurakunnat tai oppilaitokset eivät voisi hankkia haluamiaan kierrätyspalveluja eivätkä edistää omilla valinnoillaan jätehuollon ensisijaisuusjärjestyksen toteutumista. Tämä rajoit-

Katri Penttinen

8.4.2010

taa tehokkaan kierrätyksen ja hyödyntämisen aikaansaamista, poistaa EU:n säädösten vastaisesti alkuperäisen jätteentuottajan oikeuksia sekä heikentää kierrätystä elinkeinonaan harjoittavien satojen yritysten toimintaedellytyksiä ja pahimmillaan vaikeuttaa sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa.

=> § 22 kirjoitettava uudelleen siten, että kunnan vastuulle jää vain asumisessa syntyvä sekalainen jäte, lisäperustelujamme tekstissä myöhemmin

2. tuottajavastuun alaisten jätteiden hyödyntäminen, siltä osin kuin tuottajat eivät niistä huolehdi, tulee säätää jätteen alkuperäinen tuottajan vastuulle.

=> § 45 kirjoitettava uudelleen, ehdotus ja perustelumme tekstissä myöhemmin

3. sopimusperusteinen jätteenkuljetus tulee säilyttää nykyisessä laajuudessaan. Lisäksi pykälää tulee täsmentää siten, että sako- ja umpikaivojen tyhjennys ja sellainen kotitalousjäte, joka ei sovellu rutiinomaiseen keräykseen, tulee olla jätteen alkuperäisen tuottajan vastuulla.

=> § 24 valittava vaihtoehto 2, ehdotus ja perustelumme tekstissä myöhemmin

Työryhmän ehdotus laajentaa kunnan vastuuta nykyisestä ja antaa kunnille laajan monopoliaseman mm. kotitalouksien, seurakuntien, terveydenhuollon ja oppilaitosten jätteisiin. Työryhmän ehdottama yksinoikeus kunnille on mielestämme EU:n säädösten vastainen. Ehdotuksista seuraa, että kilpailuneutraliteetti ei toteudu ja alan kehittäminen vaarantuu.

Lain yleisperustelujen mukaan kuntien vastuulla olevan jätteen määrä lisääntyisi nykyisestä 1-2 %, koska yksityisen terveydenhuollon ja sairaanhoidon sekä koulutuksen jätteet tulisivat kunnan vastuulle.

Tämä vastuunsiirto - ja ylipäättään julkisessa toiminnassa syntyvien hyödynnettävien jätteiden antaminen kunnan yksinoikeudeksi - on vastoin työryhmän kuulemisessa esitettyjä ko. toimijoiden näkemyksiä. He totesivat, että kuntien jäteyhtiöt eivät pysty tarjoamaan riittäviä kierrätyspalveluja. Esimerkiksi Senaatti totesi kuulemisessa 20.11.2008: "Senaatin kaltaisille isoille toimijoille pitäisi antaa mahdollisuus itse järjestää (kilpailuttaa) jätehuoltonsa, jos kunnallinen jätehuolto ei kykene tarjoamaan halutunkaltaista (mm. erilliskeräys + raportointi) yhden luukun kokonaispalvelua, tai itse kilpailuttamalla saavutetaan kustannusetuja." Vastaavaa palautetta YYL:lle on tullut sairaaloista ja seurakunnista sekä mm. yksityisistä hoivakodeista.

YYL:n mielestä ehdotetun vastuunjaon muutoksen vaikutus ns. Pesä-lain mukaisiin jätevirtoihin on oleellisesti suurempi kuin 1-2 %, koska:

1. määritelmiä ehdotetaan muutettavan. Tästä seuraa, että ne kunnan vastuulla olevat tahot, jotka nykyisin voivat jätemääränsä perusteella hankkia palveluja yksityisiltä yrityksiltä, eivät saa toimia näin jatkossa.
2. ehdotetaan uusia pykäläitä, joissa muita kuin kunnan tai tuottajien lukuun toimivia yksityisiä yrityksiä kielletään tarjoamasta palveluja jätteen alkuperäisille tuottajille.
3. ehdotuksen mukaan tuottajavastuun alaiset jätteet, siltä osin kuin tuottajat eivät niitä hoida, määrätään kunnan vastuulle.

Katri Penttinen

8.4.2010

Yhdyskuntajätteen ja sekalaisen yhdyskunta jätteen määritelmä

Lakiehdotuksen mukaan yhdyskuntajätteellä tarkoitetaan asumisessa syntyvää jätettä sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä. Määritelmän perusteluissa todetaan, että määritelmä vastaisi YM:n asetuksen 1129/2001 luokassa 20 tarkoitettuja jätteiden lisäksi myös luokassa 15 mainittua pakkausjätettä siltä osin kuin se on asumisessa syntyvään pakkausjätteeseen rinnastettavaa.

YYL:n mielestä määritelmää tulee muuttaa siten, että vastaavuuteen otetaan mukaan myös määrä. Lisäksi pykälää tulee täsmentää EU:n jäteluettelon mukaiseksi. EU:n direktiivin 2000/532/EC liitteessä kohdan 3.1 huomautuksessa todetaan, että "erikseen kerätyt pakkausjätteet tulee luokitella luokkaan 1501 (pakkausjätteet), ei luokkaan 2010 (yhdyskuntajätteet)". Vaikka tätä EU:n edellyttämää muutosta ei ole tehty suomalaisen jäteluettelon, kansallisissa tulkinnoissa tulee toimia yhteisösäännösten mukaisesti, ja näin ollen yhdyskuntajätteen määritelmä tulee muuttaa lakiin siten, että yhdyskuntajätteeseen eivät sisälly kotitalouksista erilliskerätyt pakkausjätteet.

Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan energiana hyödyntämistä varten erilliskerätty energijäte olisi sekalaista yhdyskuntajätettä. Kannanotto on mielestämme väärä, koska kyseessä on tarkat laatuvaatimukset täyttävä jätemateriaali, jota kerätään kierrätyspolttoaineeksi valmistamista varten. Määritelmällä on oleellinen vaikutus jätevirtojen hallinnan kannalta, eikä ajattelu sovellu Suomelle tyypilliseen jätteen kierrätyspolttoaineena hyödyntämiseen.

Toimijoita koskevat kiellot eivät saa olla EU:n säädösten vastaisia

Lakiehdotuksen 26 ja 27 pykälistä johtuen kunnan vastuulla olevat jätteet, rajattua kiinteistöllä tapahtuvaa käsittelyä lukuun ottamatta, tulee luovuttaa kunnan järjestämään jätehuoltoon. Tuottajavastuun alaiset jätteet määrätään 45 §:llä toimitettavaksi ensisijaisesti tuottajan tai jakelijan vastaanottopisteisiin. 45 §:ssä kielletään muita jätehuollon toimijoita vaikeuttamasta tuottajan järjestämää jätehuoltoa perustamalla vastaavalle jätteelle rinnakkaisia järjestelmiä tai tarjoamalla jätteen haltijoille ko. palveluja. Edelleen 45 §:llä säädetään, että siltä osin kuin 22 §:n mukaisissa toiminnoissa (kunnan vastuulle määrätyt jätteet) syntyvää jätettä ei toimiteta tuottajan järjestämään vastaanottoaikaan tai kuljetukseen, tällaisen jätteen jätehuollosta vastaisi kunta.

Etenkin tuottajavastuun osalta kyseessä on suuri periaatteellinen muutos nykyiseen lakiin verrattuna. Jätteenhaltijan oikeus muutetaan velvollisuudeksi, ja yksittäisiä toimijoita kielletään tarjoamasta palveluja jätteen tuottajalle hyödynnettäviin jätteisiin. YYL:n mielestä nämä säädökset ovat ristiriidassa EU:n säädösten kanssa ja estävät kilpailun. Tähän merkittävään seikkaan sihteeristökin viittaa lakiehdotuksen perusteluissa ja toteaa, että EY:n perussopimuksen - joka nyttemmin on korvattu Lissabonin sopimuksella - näkökulmasta lakiehdotuksen vastuunjako koskevat 4 - 6 luvun säännökset saattavat olla jännitteisiä erityisesti sopimuksen 86 ja 87 - 89 artikloihin.

EU:n perussopimuksen mukaan yksin- ja erityisoikeuksien myöntäminen on mahdollista vain sellaisiin yleishyödyllisiin palveluihin, joita markkinat eivät pysty tuot-

Katri Penttinen

8.4.2010

tamaan tehokkaasti. Tätä seikkaa käsitellään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 106 artiklassa seuraavasti:

"1. Jäsenvaltiot eivät toteuta eivätkä pidä voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee julkisia yrityksiä taikka yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksino-oikeuksia ja joka on ristiriidassa tämän sopimuksen, etenkin sen 16 d (aiemmin 12) ja 101 - 109 (aiemmin 81 - 89) artiklan määräysten kanssa."

2. Yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sekä fisikaalisiin monopoleihin sovelletaan tämän sopimuksen määräyksiä, varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa.

3. Komissio valvoo, että tämän artiklan määräyksiä noudatetaan, ja antaa jos se on tarpeen jäsenvaltioille osoitetut aiheelliset direktiivit tai tekee niille osoitetut aiheelliset päätökset."

YYL:n mielestä em. perusteella jätteenhaltijan järjestämässä jätehuollossa (§ 24) jätteenhaltijalla tulee olla oikeus sopia jätteenkuljettajan kanssa siitä, että tämä toimittaa jätteen myös muuhun hyödyntämiseen kuin kunnalle, varsinkin jos ko. hyödyntäminen on ensisijaisjärjestyksessä kunnan tarjoamaa vaihtoehtoa parempi.

Samalla perusteella pykälästä 45 tulee poistaa muita toimijoita rajoittava kielto ja muuttaa pykälän toinen momentti siten, että jätehuollosta vastaa jätteen alkuperäinen tuottaja eikä kunta kuten lakiehdotuksessa on.

45 §:n muutosehdotustamme tukevat myös seuraavat direktiivin artikkelit: jätedirektiivin 8 artiklan (tuottajan laajennettu vastuu) 1 kohdassa todetaan, että

"Tehostaakseen uudelleenkäyttöä sekä jätteen syntymisen ehkäisemistä, kierrätystä ja muuta hyödyntämistä jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä tai muita toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että luonnollisilla tai oikeushenkilöillä, jotka ammattimaisesti kehittävät, valmistavat, prosessoivat, käsittelevät, myyvät tai tuovat tuotteita (tuotteen tuottaja) on laajennettu tuottajan vastuu."

Tämän mukaan artiklan mainitsemilla toimijoilla on pidemmälle menevä vastuu jätehuollosta kuin jätteen muulla haltijalla. On kuitenkin huomioitava, että direktiivin 8 artiklan 4 kohdassa nimenomaisesti todetaan:

"Laajennetun tuottajan vastuun soveltaminen ei rajoita 15 artiklan 1 kohdassa säädettyä vastuuta jätehuollosta eikä jätevirtakohtaisen ja tuotekohtaisen erityislainsäädännön soveltamista." . 15 artiklassa 2 kohdan mukaan "Jäsenvaltiot voivat määritellä vastuun edellytykset ja päättää, missä tapauksissa alkuperäisellä tuottajalla säilyy vastuu koko käsittelyketjusta ja missä tapauksissa tuottajan ja haltijan vastuu voidaan jakaa tai siirtää käsittelyketjun toimijoiden välillä, sanotun kuitenkin rajoittamatta asetuksen (EY) N:o 1013/2006 soveltamista."

Velvoite sille, että tuottajavastuussa toteutuu kilpailuneutraliteetti, tulee mielestämme EU:n jätedirektiivin 8 artiklan 3 kohdasta: *"Laajennettua tuottajan vastuuta soveltaessaan jäsenvaltioiden on otettava huomioon tekninen toteutettavuus ja taloudellinen hyväksyttävyyys sekä ympäristöä, ihmisten terveyttä ja yhteiskuntaa koskevat kokonaisvaikutukset sekä otettava huomioon tarve varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta."*

Katri Penttinen

8.4.2010

Tuottajavastuun järjestämisen suhteen työryhmän esitys perustuu myös tarpeettomien vahvojen yksinoikeuksien luomiseen. Tuottajayhteisöjen perustaminen sallitaan ainoastaan "tuottajille", unohtaen, että valtaosa tuottajista järjestää vastuunsa hoidon sopimussuhteisesti tuottajayhteisöjen kanssa. Tuottajayhteisöjen omistajina ja hallinnoijina "tuottajat" eivät kuitenkaan vastaa tuottajavastuun hoidosta esimerkiksi osakeyhtiömuotoisissa tuottajayhteisöissä kuin sijoittamansa osakepääoman määrällä. Valmistelussa on jäänyt huomioimatta, että kilpailua tarvitaan myös tuottajavastuun organisoinnin tasolla, ja lopullisessa laissa tulisikin varata tuottajayhteisön perustamismahdollisuus myös muille toimijoille kuin tuottajille.

YYL:n muutosehdotukset tuottajavastuuta koskeviin säädöksiin (muutokset alleviivattu)

41 § Tuotteen haltijan velvollisuudet

Tuotteen haltijan on toimitettava tuottajavastuun piiriin kuuluva jätteenä käytöstä poistettu tuote ensisijaisesti tuottajan järjestämään tai tuotteen jakelijan järjestämään vastaanottopaikkaan. Ajoneuvon haltijan on kuitenkin toimitettava jätteenä käytöstä poistettu ajoneuvo (romuajoneuvo) aina tuottajan lukuun toimivalle kerääjälle tai käsittelijälle.

Käytöstä poistetun tuotteen haltijalla on kuitenkin oikeus jätehuollon ensisijaisuustavotteiden saavuttamiseksi luovuttaa tuottajavastuun piiriin kuuluva jäte kierrätettäväksi tai muutoin hyödynnettäväksi yksityisoikeudellisen sopimuksen perusteella 19§:n mukaiselle toimijalle. (uusi momentti)

45 § Tuottajavastuun suhde muiden toimijoiden järjestämään jätehuoltoon

~~*Muut jätehuollon toimijat eivät saa vaikeuttaa tuottajan järjestämää vastaanottoa ja muuta jätehuoltoa perustamalla vastaavalle jätteelle rinnakkaisia keräys- ja vastaanottojärjestelmiä, tarjoamalla kiinteistöjen tai jätteenhaltijoille tähän liittyviä palveluja tai ryhtymällä muihin vastaaviin toimiin.*~~

Jos tuottaja on velvollinen järjestämään jätteenä käytöstä poistetun tuotteen jätehuollon, tuottajan on jätehuoltovelvoitetta toteuttaessaan varmistettava, että sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ei vaarannu. (uusi toinen momentti)

Siltä osin kuin 22 §:n 1 momentin mukaisissa toiminnoissa syntyvää jätettä tuottajavastuun piiriin kuuluvaa jätettä ei toimiteta tuottajan järjestämään vastaanottopaikkaan tai kuljetukseen tämän luvun mukaisesti, tällaisen jätteen jätehuollossa noudatetaan, mitä luvussa 4 säädetään. (muutos kunnan vastuusta alkuperäisen tuottajan vastuulle)

Jätteenhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytykset

Jätelakiin tulee jäädä kunnan itsemääräämisoikeuteen perustuva mahdollisuus päättää jätteenkuljetusjärjestelmästä, kuten nykyisessäkin laissa on. Työryhmän ehdottama vaihtoehto 1 tulisi muuttaa siten, että sako- ja umpikaivojen tyhjennys ja suurten esineiden tms. materiaalin kuljettaminen on aina sopimusperusteista. Nämä jättejakeet eivät toiminnallisesti eivätkä logistisesti sovellu kunnan järjestämään kuljetukseen.

Katri Penttinen

8.4.2010

Sopimusperusteiseen jätteenkuljetukseen ehdotettua raportointia tulee kohtuullistaa. Työryhmän esittämä malli johtaa kohtuuttomuuksiin sekä jätteenkuljettajan että kunnan kannalta. Lisäksi on tarpeen, että laissa säädetään seikoista, jotka kunnan tulisi ottaa huomioon kuljetusjärjestelmästä päättäessään. Laissa tulisi todeta, että nykyiset järjestelmät jatkuvat ilman erillistä päätöstä lain voimaantulon jälkeenkin, ja että on vähintään viiden vuoden siirtymisaika, jos siirrytään pois sopimusperusteisesta mallista.

Perusteluissa kuljetusjärjestelmien hintaerojen tarkastelu on mielestäni puutteellista. Oleellista on tarkastella vuotuisia kokonaiskustannuksia yksittäisen asiatyhjennyksen sijaan. YYL:n teettämän selvityksen mukaan eri järjestelmien vuosittaisissa kokonaiskustannuksissa kuljetusjärjestelmien välillä ei omakotikiinteistöissä ole eroa.

Merkittävä julkisen vallan käyttö kunnissa

On hyvä, että laissa selkeytetään kunnan ja sen omistaman yhtiön välistä työnjakoa. Merkittävä julkisen vallan käyttö tulee säätää yksiselitteisesti kunnanvaltuuston päätettäväksi. Tällaisia säädöksiä ovat jätehuoltomääräyksistä päättäminen (vastaava menettely kuin ympäristönsuojelumääräyksistä päätettäessä ympäristönsuojelulain mukaan), kunnan jätehuollon palvelutehtävien järjestäminen, jätetaksan hyväksyminen ja jätteenkuljetusjärjestelmästä päättäminen.

Kuntayhtiöiden toiminta markkinoilla ei saa vaarantaa kilpailua

Jätelain peruslähdekohta tulee olla, että kuntien omistamat osakeyhtiöt eivät voi toimia markkinoilla aiheuttaen kilpailun vääristymää. Siksi lakiin tulee sisällyttää vaatimus siitä, että jos kunta antaa jätehuollon palvelutehtäviä omistamalleen yhtiölle, kunnan tulee ottaa huomioon olemassa oleva palvelutarjonta. Ellei näin tapahdu, kunnan yksinoikeuteen perustuva uusi toiminta johtaa olemassa olevan yksityisen palvelutarjonnan alasajoon.

Vastuunjaon muutoksista johtuen siirtymäsäännöksiin tulee lisätä se, että kuntien tulee päättää, missä määrin kuntien osakeyhtiöt voivat tarjota palveluja muuhun kuin kunnan vastuulla olevaan jätehuoltoon.

Jätemaksut ja julkinen tuki

Jätelaissa tulee varmistaa se, että julkisoikeudellisia maksuja ei saa kerätä siten, että ne johtavat kiellettyyn julkiseen tukeen. Julkisen tuen vaara syntyy silloin, jos kunnallinen jäteyhtiö tarjoaa palvelujaan muille kuin laissa kunnan vastuulle määritellyille tahoille käypää markkinahintaa edullisemmin. Jotta tällaista tilannetta ei pääse muodostumaan, kuntayhtiöiden hinnoittelu tulee olla läpinäkyvää.

Jätemaksuilla ei tule kustantaa jätehuoltoviranomaisten toiminnasta aiheutuvia kuluja. Mielestämme työryhmän esityksen mukaan näin voidaan menetellä, koska 60 §:n mukaan kunnan perimän jätemaksun on oltava sellainen, että sillä katetaan loppukäsittelyyn sekä muiden jätehuollon järjestämiseen liittyvien tehtävien hoitamisen kustannukset.

Katri Penttinen

8.4.2010

Pykälässä tai missään muuallakaan lakiesityksessä ei yksiselitteisesti määritetä, mitä kaikkea jätehuollon järjestämiseen liittyviin tehtäviin kuuluu. Eri pykälistä ja pykäläkohdaisista perusteluista kuitenkin ilmenee, että jätemaksuun voitaisiin sisällyttää myös jätehuoltoviranomaisen toiminnasta aiheutuvat kulut; 14 §:n perusteluissa on listattu jätehuoltoviranomaisen tehtäviä ja saman pykälän perusteluissa viitataan rinnastaen myös pykälään 29, jossa määritetään jätehuollon palvelutehtävien järjestäminen. Mielestämme maksu tulisi rajata vain näihin palvelutehtäviin. Mielestämme on tärkeää, että laissa määritetään tarkemmin se, missä määrin jätemaksuja voidaan käyttää jäteneuvontaan. Samoin on välttämätöntä jo lakiteknisistäkin syistä, että laissa säädetään tarkemmin ns. perusmaksusta ja siitä, miten se kohdennetaan ja mitä sillä voidaan kattaa.

Valvonta - ja raportointivaatimukset sekä laiminlyöntimaksut

On tärkeää, että jätehuoltoa säädellään ja valvotaan riittävästi, jotta jätehuollon haitalliset ympäristö- ja terveysvaikutukset voidaan estää. Hallituksen esitystä valmisteltaessa tulee vielä tarkastella huolellisesti sitä, että raportointi ja kirjanpitovelvollisuuksiin ei liity kohtuuttomia vaatimuksia, päällekkäisyyttä ja turhaa byrokratiaa. Jätelain tulee kohdistua tasapuolisesti kaikkiin toimijoihin, ja julkisilta toimijoilta tulee edellyttää esimerkiksi samat raportoinnit ja siirtoasiakirjat kuin yksityisiltä toimijoilta. Valvonta- ja raportointivaatimusten osalta viitataan Elinkeinoelämän keskusliiton lausuntoon.

YYL:n asiantuntijat ovat valmiita antamaan asiantuntemustaan jätelain jatkovalmisteluun.

YMPÄRISTÖYRITYSTEN LIITTO RY

Katri Penttinen
toimitusjohtaja